

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedretű iven jelenik meg. postal uton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt csupan csak 3 fl. pp. Az előfizetési díj július—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Ranolder N. János,

veszprémi püspök.

Hazánk egyháznagyjai sorában — kiknek arc képeivel idős szakonként megismertetjük olvasóinkat — első rangu helyet foglal el a veszprémi püspök, a jótékonyságáról és tudományosságáról egyaránt ismeretes Ranolder János. Ki egykor hazánk mostani korszakának művelődési és haladási történetét megírja, e férfiú nevét is gyakran lesz kénytelen méltó elismeréssel említeni.

Alig van e hazában olly ága a jótékonyságnak, mellyet a köztiszteltben álló férfiú ne gyakorolt volna, alig van közhasznú intézet, mellynek lételet, virágzását jótékony adakozásai által ne biztosította volna s ki a mult évek hírlapjait figyelemmel olvasta, e névvel gyakran találkozhatott az adakozási rovatok hasábjain. Különösen a vallási és nevelési ügyek s az egyház és iskola munkáit illető gyámintézetek tették s teszik gondoskodásának kedvencz tárgyait.

Magas tudományos képzettségéről számos irodalmi munkája tesz tanúságot, mellyeket e rövid életrajz folytán érinteni szándékozunk.

Ranolder János született Pécsen 1806-ban május 16-án, a gymnasiumot itt, a bölcsészeti tanfolyamot pedig Pesten végezte. 1824-ben a pécsi püspökség papnövédek közé lépven, ez évtől egész 1828-ig kiképeztetését a theológiában a pesti központi papnöveldeben nyerte. 1828-ban és 29-ben Szepessy Ignác pécsi püspök körében mint püspöki disznok, tollnok és levéltárnok volt alkalmazva. Ez utóbbi év május 17-kén

pappá szenteltetvén, a bécsi sz. Agostonról címzett es. k. felsőbb papképző-intézet tagjai közé soroztatott, hol is három évi készülés után a hittudori koszorút elnyerte. 1831—41-ig mint a pécsi püspöki lyceumban a keleti nyelvek tanára és sz. széki ülnök működött s ez idő alatt egyik segédtárs volt a [Szepessy által kiadott szóírás magyarra fordításában. —

1838-ban kiadta „*Herme-neutica Biblica Generalis*” című munkáját. — 1840—46. közt a pesti egyetemnél hitszónok, hit-tanár s a görög nyelv helyettes tanára volt; az ez idő alatt tartott egyházi beszédek részét „*Sacri Sermones academici*” cím alatt sajtó utján közrebo-csátotta. E közben 1839-ben beutazta Ausztriát, Német-, Angol-, Franciaországokat és Belgiumot; 1843-ban egész Olaszországot, Sziciliát, Sveczot, Savoyát, Déli-Franciaországot, és uti tapasztalatait a „*Religió és Ne-relés*” egyházi lap 1843—44-ben „*Üti Vázlatok*” cím alatt közzé tette. — 1845-ben pécsi kanonokká nevezetvén, 1846-tól fogva ismét Pécsen működött mint papnöveldei kormányzó s egyuttal zsinati vizsgáló 1849-ig, melly évben a bold. Szűzről címzett szent-istváni apáttá nevezetvén, Bécsben a cs. k. miniszteriumnál tett az egyházi ügyek

Ranolder N. János.

elintézésében segédszolgálatot. Még ez évben veszprémi püspökké, 1854-ben pedig valóságos belső titkos tanácsossá lön. 1854-ben Császár Ő Felsege házasságának ünnepélyére Bécsben „*Elisabeth (Gisella) erste Königin von Ungarn*” című munkáját adta ki; 1851—

1853-ban sok ezer példányban kiadta „*A kath. anyaszentegyház szer-tartásait*,” a Veszprém egyházmegyei népiskolák számára; továbbá 1854—57-ben Gruber Ágoston jeles munkájának „*A hitoktatás gyakorlati kézikönyve*” magyar fordítását. Bökezűségének köszön-hetni, hogy 1853-ban Pécsen napvilágot látott „*As ausztriai biro-dalom földrajza és története*,” Szombathy Ignácztól és 1854-ben Pesten „*Sz. Katalin*” című legenda. 1854-ben Császár ö Felsége által a *de literis et artibus*-féle nagy emlékpénzzel diszítettett fel.

Végre olvasóink előtt friss emlékezetben lesz még a köztiszte-letű főpap két legujabb ténye, melyeket lapjainkban többször magasztalva említünk, s melyek úgy vallási mint hazafiúi érzel-meinek további bizonyítványaiul szolgálnak.

Egyik a szent keresztnek a Badacsony ormára általa intézett s rendelt fölemeltetése, — másik egy szép emléksobornak a sü-megi temetőben, Kisfaludy Sándor költőnk sírjára szintén az ő költségén leendő felállítása.

E néhány rövid sorban nem lehetett szándékunk az érdem-dus férfiu zajtalan, de áldásdus működésének teljes rajzát adnunk, de legyen ez is egy csekély adója azon tiszteletnek, melylyel a valódi érdemeknek áldozni szeretünk. A valódi érdemek olyanok, mint a nagyobb hegyek, melyek a magas égre tornyosulnak; — senkinek sem mondják, hogy nézzetek rám, és még is meglátja minden ember.

Szép e róna . . . . .

Szép e róna, — nyájas tiszta képe
Mint a gyermek úgy tekint az égbe,
Kinek szive minden gondolatját
Arczvonási nyiltan kimutatják.

A jó Isten tükre ez a róna,
Aldó arca mosolyog le róla.
S mint tükröben szép varázs-igézet:
Szól benne a jó, a nyilt természet.

Szabadon száll rajta át a lélek;
Gátja nincsen, mikép nincs a szélnek,
Melly a pusztán végig-végig nyargal,
Majd szeliden majd pedig haraggal.

Szárnya alatt elsimul a lábnymom
Mint hajó-ut a sik óceánon,
S mint zöld sziget a tengerközépen.
A vetések úgy zöldelnek épen.

Földig hajlik a kalászos buza,
Telt fejét az áldás terhe huzza;
Bársonyos-zöld kövér legelőben
Gulya-ménes hever delelőben.

Meszsze, a hol elhal a tekintet
Fejér tornyok maguk felé intnek,
Mint kendőjét szives házi gazda
Várt vendége elé lobogtatja.

Repül a szem és sietne a láb,
Ha nem volna a fényes délibáb,
Ha nem kivna tünde csalfa képe
Mégfürödni enyhítő vizébe.

De csalódás, de csak hiu ábránd —
(Mégfoghatd-e égen a szivárványt?)
Hullámképe mind előbbre lebben,
A mint üzöd, annál sebesebben.

Pihen a tó, meg sem mozdul habja,
Kebelén a szellőt elaltatja,
Ollykorollykor hogy ha öszszerendül:
Beleszálló szárcsa- s lúdaeregtül.

Lemegy a nap, de megválni félvén
Meggíhen még a szép róna szélén.
Olyan hosszasan elmereng, elmulat,
Vére ömlik, harmatkönyvet hullat.

Szép e róna . . . S még is, tudja Isten,
Nincs lelkemnek maradása itten:
Más vidéket kér, esengve, vágya
Száll vadozba, hidegebb hazába.

Hol hegy és völgy váltja gyorsan
egymást,
Bérczek erdők rejtenek vizomlást,
S havasoknak zordon tetejére
Nyárközépen hull a hó fejéren.

Oda oda! sziklás rengetegbe,
Hol vad fenyvet vad szél tör recsegve;
Ah e tájról oda száll a lelkem,
Oda vágyom, mert hisz ott születtem! Szász Károly.

Egy régi jó magyar város az alföldön.

(Képek a tizenhetedik századból.)

Irta GYÓRY VILMOS.

II. A legszebb jutalom.

(Folytatás.)

A jó haznép pedig megsiratta őt tiszta szívből, igaz könyekkel,
mintha rokonuk lett volna.

A mikor a beteg már olly gyöngye volt, hogy érzette maga is,
míserint nem fog már soká tartani a szenvedés; akkor ágyához
közelebb jönni kérte az ifju gazdát. Az oda ült melléje s megfogta
szeliden a beteg hideg kezét.

És a haldokló megszólalt. Elmondá, hogy ő és testvére keres-
kedésből éltek, s a melly üzlet ma gazdagokká tette őket, az holnap
elragadta tőlük ismét a nyert összeget. Illy körülmény fordult egy-
kor épen elő, s hogy az elcsüggedés meg nem ölte mindkettejüket,

csak annak köszönheték, minthogy akadt jószívű ember, a ki adott
nekik annyi pénzt, mennyi elég volt számukra. Ők pedig lekötötték
magukat becsület szavukkal, hogy meg fognak jelenni egy meghá-
torozott napon, és visszaadják köszönettel azt, a mit nyertek jó
szívből, jó lélekből. Az üzlet különmenni kényszeríté őket, egyik
testvér árukkal megrakodottan a felső vidékekre távozott, ő — a most
beteg — az ország déli részét járta be. — És a mint eladta áruit
nehány nap mulva meg kellene jelenni Budán, s átadni a testvér-
nek a bevett összeget, mert szent dolog a becsület, a ki csak egy-
szer meg nem tartja adott szavát, másodsor, harmadsor még
könnyebben meg fog róla feledkezni, mignem senki előtt sem lesz
hitele többé. Ezt a bevett összeget hozta ő magával, oda van rejtve
ruhái közé. Ha valaki elvinné Budára a testvérnek. A határnap
négy nap mulva jelen van.

A jó körösi embernek könybe lábbadtak szemei. Köszöni a
bizodalmat; s ha az Isten nem adna talán addig egészséget a beteg-
nek, bizzék meg benne, el fogja vinni. El fogja vinni olly szivesörö-
mest, mintha saját ügyében járna.

Az idegen elmondta hol találhatja föl a kit keresnie kell az-
után köszönetet rebegett ő is, megszorítá gyengén a férfiu kezét
és ollyan elégedett mosoly futott át egy pillanatra halvány vo-
násain . . . . .

És ez volt életében az utolsó mosoly, és az utolsó kézszorítás.
Ezután ajkai nem mozdultak meg többé sem szóra, sem mo-
solyra. Meghalt. . . . .

És a mint eljött a negyedik nap, a körösi ember ott volt már
Budán s át is adta az illető összeget. Nem hibázott abból egy fil-
lér sem. Hanem most nem a pénz volt a fő, de az elhalt testvér. —
S a mint az az egyszerű magyar elmondotta a megboldogultnak
szenvedéseit, utolsó aggodalmát, hogy mennyire szeretne volna látni
még egyszer testvérét, millyen boldog volna, ha csak még egyszer
szoríthatná oda kebelére . . . . . szívéhez, és a két férfiu nem szégye-
nelte magát, hanem könyeztek a tisztaszívűek igaz érzelméből . . . . .

Csak azután kérdezte el a testvér, hogy kik voltak azon jó
emberek, a kik megosztották hajlékukat a szenvedővel, és ápolták
vigasztalták őt, s föláltozták önyugalmukat az ő nyugalmaért?

— Egyszerű háznak lakosai azok, uram — felelt a kérdező
— a kik azért mert magyarok, és azért mert körösiek, szent köte-
lességüknek tartották úgy cselekedni, a mint cselekedtek.

— Kegyelmed eddigelé ugyan elhallgatta a jó emberek nevét,
nem mondaná most meg?

— Miért kérdi, uram?

— Nem tudna tanácsot adni, miképen lehetne megjutalmazni
jóságukat?

— Meg lehet őket jutalmazni, uram — válaszolt a jó ember —
hogya nem fogja felejtteni az ő emléküket!

S ezzel megszorította a férfiu kezét, és mielőtt az ujra szóhoz
jutott volna, elsietett, és a testvér nem látta őt többé azontul.

Ott abban a jó Nagy-Körös városában pedig ismét
égett az alacsony házban estenden a mécses s halavány világa át
rezgett a kised ablakokon. Benn a szobácskában azután is min-
den este ott ült a boldog kis család, s a mint a rokka pörgése mel-
lett a lélek fölvidult azokon az épületes szent énekeken, igen gyak-
ran megemlékeztek arról az estéről, midőn hasonló foglalkozással
mulattak együtt, mikor odakünn úgy zugott, úgy sivitott a téli
szél, lesöpörve a házak tetejéről a havat, s a mikor a szegény kései
vándor halkán megkopogatta az ablakot.

És valahányszor a kis család megemlékezett az eseményről,
mindegyik lelkében ollyan édes érzélem támadott, s boldogítólag
sugta egy hang a kebel mélyéről, hogy a jó cselekedetnek legszebb,
legillőbb jutalma a boldogító öntudat.

III. Egy mennyasszonyi ajándék.

A mikor ezek a dolgok történtek, abban a korban még nem az-
tette emberré az embert, hogy valaki *százszákos gazda* legyen, s
ha az, már akkor többnek hiszi magát sokkal jámbor embertársá-
nál, a ki két kezének munkájával, s arcának verejtékében keresi
meg kenyerét. A nők sem azt tartották, hogy az a legjelesebb és leg-
kitünőbb asszonya a városnak, a ki a legnehezebb selyemben tudja
maga megmutatni a templomban, s a kinek karján és nyakán a
legfényesebb ékszerek csillognak. Hanem az volt a legszebb ékszer,
ha a legegyszerűbb ruha nyugodt kebelt fődött, mellyben a jó tettek
boldogító tudata rejlett.

És megmutatták azok az egyszerű emberek, hogy fény, pompa pipere nélkül is lehet boldog az ember, mert igaz az, hogy minél nagyobb valamely háznál az a gonosz valami, melyre a mi jó nyelvünknek tökéletes szava sincs, hanem csak úgy szokás nevezni: *luxus*; nagyobb ott rendszeren a nyomorúság. Mert nem más az a fény és pompa, mint hiu álragyogvány; a mely el akarja vakítani az embereket, s elvonni a figyelmet attól, hogy mélyebben kívánjanak betekinteni a dologba, s vizsgálni, hogy mind arany-e a mi fénylik. Hány családboldogságát ásta már alá a luxus, a mely családok hárszerény, csendes körbe vonultak volna, boldogul élék át lefolyt napjaikat. De a kinek csak az ad élvezetet, ha a világ bámulja s irigyli, az előtt, a pillanatnyi hiúság kielégítéseért nem áldozat a jövő napok boldogsága.

Ifju szép menyasszony készült az esküvőre. — Hosszu sötét fürteit egyszerű ezüst tüllel kúszta meg, s egyetlen rózsabimbót helyezett hajába, méltó ékességül ahhoz a fejlődő rózsához, melynek ábrándos szép szemeiben a legjobb lélek tükröződött, s melynek eper piros ajkain ártatlan mosoly lebegett. — Karcsu természet a legegyszerűbb fehér ruha födé, melynek kivágott nyakát egyszerű csipkefodor ékesítette, a mit nem hoztattak idegen országból, azokkal a kedves fehér kis ujjacskákkal, melyeknél nem sokkal volt fehérebb maga a tiszta patyolat.

A ruha odasimult szépen a pihegő kis kebelre, melyben hangosan dobogott az érző szív. Nem is lehet az másképp a leánynál, a ki menyegzőre készül.

Az egész öltözetnek egyedüli ékessége egy ezüst öv volt, aranyozott kapocsal, mely a ruhát odaszorítá a karcsu derékhoz, a milyen övet ekkor Nagy-Körösnek minden nője hordani szokott. A piczi kis lábcskákra pedig, a kor szokása szerint hegyes orru magas sarku kis csizma volt huzva, a mikor ment bennök a menyasszony, olyan bohó örömmel lehetett nézni, hogy megtudnak kopogni ezek a kis lábak.

Ennyiből állott a menyasszonyi öltözet.

Pedig e lányka nem szegény család gyermeke, hanem nemzeti Tollas János uramnak, Körös városa érdemdús birájának leánya, a szép Jolánka, a kit igen szeretnek úgy hívni mindenütt: *kis tündér*, mert szépségéhez hozzá illik e név, jóságához még inkább. A szenvedő ha megvigasztalóra akar találni, csak Jolánkához menjen el, és a lányka — ha csak teheti — le is fogja törölni könnyeit. Ez pedig nem csoda dolog, mert igaz ugyan, hogy a lányka jó anyja már csak az örök hazából tekinti leánya jó szívé cselekedeteit, hova leányának tíz éves korában költözött, de olly apának mint Jolánkának, csak ollyan leánya lehet mint épen Jolán.

És megfogamzott a lánykán megvigasztalt szenvedők áldása, mert az a hű, tiszta szerelem, mely a két ifju szívet összeköti, s mely völegényt és menyasszonyt életfogytiglan boldoggá fog tenni, bizonyára az ég áldása.

És gyülekeztek már a jó vendégek, s a mint beértek a tiszta udvarra, az a mosolygó arczu öreg ember, a ki ott állott a ház eresz alatt, ollyan szívesen fogadta őket, s úgy meglátszott rajta, hogy ő az *örömapa*. — Mind ő, mind vendégei épen ollyan egyszerűen voltak öltözve, mint a menyasszony. A férfiak nem egyébben, mint egyszerű hamvas *abaköntösökben*, mely ruhát minden cifraságtól ment kapcsok tartottak össze, fejeikre egyszerű fekete süveg volt téve, s igy hasonlóan öltözve a völegény is*). Hanem azért meglátszott az ifjunak szép arcán az a boldog elégedettség, a mely nem egyszer hiányzik ragyogó pompájú menyegzők tagjainál.

És a mint együtt voltak már mind Tollas uram tiszta lakóházának legnagyobb termében, s rövid idő múlva már menni kellene a szentegyházba, ime egyszerre megnyílt a terem ajtaja, s azon kis gyermekek léptek be, gyermekei a népnek, s utánuk félenken az anyák. A kiket a „kis tündér“ bajaikban gyakorta megsegített, a kiknek arcziról letörle jöltevé ujjjaival a fájdalom könnyeit: azok a jó emberek emlékeztek meg az ő jóságáról, s elhozták eléje haláljuk őszinte nyilatkozatát.

Jobb alkalmat a boldogság kívánásra nem találhattak a jelenél. — A gyermekek egyike, egy tizenkét tizenhárom éves leányka rózsabimbókból fűzött koszorút tartott egy fehér vánkoscán, s a többi gyermek kíséretében odalépett Jolánka elé. Azután meghajlott szépen, s kissé egyhanguan, iskolai módra rebegeve szólalt meg:

— Engedd meg nekünk, jó néne, hogy eljöttünk menyegző napján, és hálát akarunk előtted rebegni jótéteményeidért. — Te is addál nekünk sok jót, nekünk is háladosoknak kell lennünk. Fogadd kezeinkből e rózsákoszorút, legyen az a mi háladosságunk jelképe, mely élni fog mindaddig, a míg mi élünk, és a melyet nálad senki jobban meg nem érdemlett.

A gyermek elrebegevé szavait, átnyújtá az ajándékot a szép néni, a ki átvette azt, és odafigyelt kezsára. Azután megcsókolta a gyermek homlokán, mire az annak arcza elpirult szemérmesen, az örömtől. Azután a „kis tündér“ megszólalt:

— Köszönöm szívességeket, kedves gyermekeim. Boldoggá tesz az ajándékot, a melyet ti hoztatok. Elteszem azt örökre, emlékül, és valahányszor meg fogom nézni, mindig megemlékezem reátok. És arra kérek, hogy cselekedjétek ti is hasonlóan, mi hogy megtörténjék, fogadjátok el viszont köszönetül ezt a csekély kis ajándékot. Legyen az mindegyiteké, s emlékeztessen benneteket mindig arra, hogy mi igen szeretjük egymást.

E szavakkal leoldá a lányka egyszerű öltözte egyetlen ékességét is, az övét, s átnyújtá azt a lánykának. Az természetes őszinteséggel nyult utána, s alig hallhatóan rebege a köszönetet, melyet az öröm csalt ajkaira.

— Ti pedig, jó emberek, — folytató a kis tündér a szülékhez fordulva — kérlek benneteket, szeressétek engemet ezután is úgy, mint eddig, s higgyétek meg, hogy az lesz az én legnagyobb boldogságom, ha valamiben segíthetek rajtatok.

Ezek után bizton el lehetett menni a szentegyházba, és kérni ott az Isten áldását az ifju párra; mert a kit itt a földön áldanak a jók, azt Isten, a legjobb, szinte meg fogja áldani.

És hogy megérdemelje valaki a boldogságot, s hogy élhessen abban, arra bizonyára nem a fény és pompa vezethetnek egyedül. Mert higgyétek meg énnekem, a jólélek előtt több becse van annak az egyszerű hervatag rózsakoszorúnak, mit jámbor emberek hálája font össze menyasszonyi ajándécul, mint akármedly ragyogó diademnak, a melyet pénzért megszerezhet akárki.

Ajbiztosításról.

Irta SZÉKELY JÓZSEF.

I. Első magyar általános biztosítás.

(Folytatás.)

A biztosítás ügye, mint minden czélszerű emberi intézvény, a *viszonyos haszon* alapul. De e viszonyos haszon alatt nem azt kell érteni, hogy a biztosított biztosítási díjától egyenes hasznot nyerjen, mert jog szerint csak a kárpótláshoz lehet igénye. . . Avagy nem ezen biztosítási műtétet végezzük egyszerű levélküldésnél is, midőn a térti bevényt felülfizetjük? Nem ezen biztosítási arányt végezzük, midőn kölcsön, vagy hitelezéseknél zálogot adunk? És aránylag e zalog sokkal tetemesebb szokott lenni, mint azon csekély biztosítási díj, melyel vagyunk épségét, úgy szólván mások fáradsága által megőrizzük, mert tulajdonkép a biztosítónak kell száz szemének lenni mint Argusnak, és nem a biztosítottnak!

Nem állítom, hogy a biztosítás ügye magában véve már olly hüvös műtét, minőt List az államgazdász, a siléziai len és schwarzwaldi falórákkal remélt kivinni, mikép ezekkel fogja az angol gyáripart a szárazföldről kiszorítani, a jó számító és pénzes hollandit, a komoly dánt stb. német felsőszéki keritén; nem állítom, hogy az „első magyar általános biztosítás“ minden más biztosításokat ki fog szorítani, erre nincs is szüksége, elég az, ha sikerrel versenyezhet. Versenyezhet pedig, mert szilárdsága által a közönséget már is teljesen megnyugtatta, úgy, hogy számos hazai biztosító egyletek eddig is késznek nyilatkoztak „az első magyar általános biztosításba“ beolvadni, külföldi biztosító társulatok pedig a viszon-biztosításra ajánlkoztak.

Ha semmi egyebet nem veszünk is, mint a magyar biztosítás alapszabályilag kifejezett céljának harmadik pontját, melyben a száraz és vízi szállítás biztosításáról van szó: át kell látnunk, hogy az ausztriai örökös tartományoknak is legnagyobb érdekekben fekszik, hogy a magyar társulat erős és gazdag legyen, miután szomszédságunk és egyéb állapotaink mivelésénél fogva, az ottani szorgalomnak itt van és leendő, nemcsak főlölegének eladásában, hanem szükségének beszerzésében is mindig legnevezetesebb piacza. Ez oldalról véve fel a dolgot, magok az örökös tartományok tetemes biztosítási díjakkal fognak járulni, a magyar biztosítási tőke kamatoztatásához, legalább viszon-biztosítás útján. Nem szükség erre néve a be- és kivitel kereskedés kövér rovataiba pillantanunk, sem azon tapasztalásra utalnunk, hogy kivált gyáros és kereskedő, nagyobb percenteket is szívesen áldoz a több biztosság okáért: de miután a szárazon és vízen szállítás biztosítására fentebb némi súlyt fektettünk, csak megemlítjük, hogy e tekintetben a forgalom olly nagy, mikép a kivitt anyagi termékeket és lábonyjára állatokat mellözve, a szellemi termékek forgalma is olly nagy, hogyha a Pestről kivitt Petőfikat, Jókákat nem is, de az ide érkező Göthéket, Heinekat, Bör-

néket mázsa-számra lehet tenni. Az efféle szállításoktól pedig ha nem csordul is, legalább cseppen!

De sikerrel versenyezhet a magyar biztosítás minden más külföldi és a birodalomban létező egyéb biztosításokkal azért is, mert:

jövedelmének forrásai kellő ruganyossággal bírnak; mert, a részvényesek fizetési tehetsége, csak azon mértékben vétetik igénybe, mellyet megerősítés nélkül elbírnak. És harmadszor, mert épen a verseny miatt a biztosítási díj olcsóságára lehet számítani.

Mi az első pontot illeti: eddigelé a biztosítás

Jég- } kár, és
Tűz- }

Szárazon és vízeni szállítások biztosítására terjed ki az egész ausztriai birodalomban; kiterjedhet azonban a biztosítás minden más ágaira nézve is. S e tekintetben a jul. 15-ki első közgyűlés, hatáskörét, az állat-életbiztosítása és víz által okozott károk biztosítására is kívánta kiterjeszteni, a mint hogy az alapszabályok, legfelsőbb helyre illy módosításokkal terjesztettek fel. De kiterjeszti a társulat működését a tengereni biztosításra is, a merre és a meddig csak kereskedelmi hajók járnak. És e tekintetben a viszon-biztosításból folyó előnyökre méltán számít.

Illy módon a társulat a jövedelmek folytonosságát állítván fel szabályul, azok forrásainak is kellő ruganyosságot adott.

Mi a második pontot illeti, miszerint a társulat a részvényesek fizetés-tehetségét zaklatni nem akarja, erről már csak a részvények fizetémódja után is meggyőződhetünk.

Alakult a társulat 3 millió tőkével 3 ezer részvényre. Tehát a tőke ugyanannyi, mint a „bécsi cs. kir. szab. első ausztriai biztosító társulaté,“ de míg ott a részvények száma 2000, és így mindenik részvény 1500 ftra szól, a magyar biztosításnál három, mondhatni négy ezerben van a részvények száma megállapítva, miután két ezer, ezer-ezer forintos részvény, egy ezer pedig öt-öt száz forintos fél részvény. Ez által a társulat kevésbé vagyonsokkra nézve is hozzájárulhatóvá tette a részvények megszerzését. Két fél részvény azonban egy kézben, joghatását illetőleg, egy részvénynek tekintik. Az aláírók egyelőre 20° jét fizetik a részvény névszerinti értékének, és így 200 ftot egy egész, és 100 ftot egy fél részvény után és további 5 ftot egy egész és 2 ft. 30 krt egy fél részvényre, mint a melly összegből a társulat felszerelési költségei fedeztetnek.

A részvény névszerinti értékének hátraléka vagy is 80 százalékról a részvényes magáról adóslevelet ad, mielőtt a részvényt átvette volna, ezenkívül garantiát állít ki, miszerint tartozását beváltani képes, minek elfogadhatóságáról a választmány ítél. — E rendszabály, míg egyfelől a részvényekre nézve a fizetést megkönnyíti, másfelől teljes soliditásról kezeskedik a társulat tőkéjét illetőleg.

Mi a biztosítási díjak olcsóságát illeti, fel lehet tenni a társulat igazgatóiról, hogy e tekintetben is a legméltányosb kivetési kulcsot fogják elkészíteni, miszerint a biztosított állását könnyítsék és így a társulatnak minél több részvevőt szerezzenek, mert csak a biztosítottoknak nyújtott kedvezés által számolhatnak minél több biztosítási díjra, s más biztosítási társulatokkal szemközt minél nagyobb sikerü versenyre. Bármily nagy legyen is azok száma, kik hazánkban egy vagy más biztosító intézetnél javaikat biztosították, lehet mondani, hogy e szám a nembiztosítottak számához úgy áll mint 2 : 10-hez. És így marad még elég nagy tér, mellyen az első magyar biztosítás erejét megkísérthetni. A biztosítás nálunk igen el van hanyagolva. Itt az ideje, hogy kifejtéséhez hozzá lássunk!

Mielőtt fejtegetésben tovább mennék s a biztosítás kifejtési módjának eszközeiről szólnék, lássuk külön-külön a biztosítás egyes ágait.

(Folytatás következik.)

A budetini várromok.

Zsolna átellenében a Vágh tulsó partján, a Kiszucza folyó Vághba ömlésénél, ezen két folyó által képzett félszigetben, s a szegénységről híres Kiszucza völgy nyílásában, mintegy kaput képezve, áll az ősrégi Budetini várkastély, gyönyörű kertjével s partra épített részint uradalmi, részint pedig jobbágyi épületekkel. Ezen vár két részből állván t. i. óvár s újvárból, mellynek elsejét már a 13 ik században fennállottnak mondják az oklevelek. Eleinte Budetin

királyi birtok volt, s még 1321-ben Károly magyar király oklevelében Badaczin név alatt jön elő, azon négy királyi adószedő hely között, mellyeken királyi adót s vámot kellett fizetni. 1338-ban nagy Lajos király idejében gróf Zeéch Miklós országbiró, Turuch vármegye s több várak u. m. Sztrychen (Sztreczen), Raych (Rajecz), Wudatyn (Budatin) s Jachatin (azelőtt Lethesin, később Jathasin, Jachatin, Kongesberg vagy is Königsberg Károly király idejében, s nagy Lajostól Kiszucza-Ujhelynek nevezetett, melly név alatt mostanáig is fennáll nem messze Budetintől) urának mondatik az oklevélben. 1384-ben Poscha fiai Miklós és István Sztrechin, Lytva, Szylina, Óvár és Budetin várak urainak mondatnak. 1395-ben Zsigmond király idejében, Ulászló lengyel király birtokába került. 1438-ban Albert király idejében Hatna-i György és Pán László, Gáspár és György fiaikkal a királyhoz folyamodtak uradalmuk határai kijelöléséért; hová a turóczi prépostságból küldetett egy szerzetes és más megyei urak közremunkálásával méretett fel a határ. — Említés tétetik Budetin, Hlumez, Uranje, Dubie, Nove-Meszto, Leskovez, Lehotka, Nyeslusse, Powrina, Radnole, Brodno, Zádubnje és Maly-Budetinről, mint az említett földes urak birtokáról. 1451-ben s ismét 1458-ban Mátyás király idejében Giskra cseh birtokába esett. — Később a 16-dik században Bethlen s Bocskay zavaraiiban gróf Thurzó uralmába jutott. — A 17-ik század elején Szúnyogh birtoka volt, már 1637-ik évből létezik Szúnyoghnak a zsolnaiakhoz in

tézett egy levele, mellyben az elfogott s várában őrizet alá tétetett rablók kivégeztetése végett a zsolnai tanácstól bakót kér. A vár másik vagyis új része a Szúnyoghok alatt épült. A mult század végén, Szúnyoghnak fiai nem léteben királyi engedmény (prae-fectio) által leányára szállott, kit is gróf Csáky vevén nőül, e vár jószágaival együtt a híres s jótékony Csákyak birtokába került, kiknek alattvalóik s az egész környék iránt, a felsővidéket többször pusztító éhenhalálások keserű éveiben bebizonnyított atyai szeretők, a nép szívében örök emléket alapita a nemeskeblű családnak.

1848-ban s a rá következő viharos évben, e vár a tűz martaléká lön, s a grófi család elpusztult várából máshova költözött, mellyben a vidék mentő angyalát minden sovány termésű évben siratja. *Vágvölgyi.*

Nyiregyháza.

Nyiregyháza városa fekszik Szabolcsmegyében, Tokajtól 4, Nagy-Kállótól 1¹/₂, Debreczentől 6 mérföldnyi távolságra, egy nagy rónaságon; földje többnyire homokos. — E város, mint a reformatus régi góthmodoru szentegyház homlokzatán még 1770-ik évben tisztán olvasható volt, s jelenleg ismét tökéletesen olvasható, (mert 1830-ik évben a betűk kijavítottak), a felírás tanúsítása szerint 1400-ik év óta áll fenn, és csakugyan *egyház* (a mint azt a város czimerrajza mutatja) veheti elnevezését, minthogy akkoriban egy üldözött vallásfelekezet titkon egy nyirfa-erdőben végezte volna isteni tiszteletét. Mások szerint e város helyén hajdan egy kunyhóban pásztorok és juhászok laktak, de ezek elszaporodván, a gróf Károlyi család (mellytől egy utolsó rátafizetés által nem régen váltatott meg a város) részökre nyirfák között kunyhó helyett egy *házat* építettett, és innét venné eredetét s elnevezését.

A fennemlitett templom hátulsó, tojásdad alakú boltozatán következő felírás szóról szóra tisztán olvasható: „Templum hocce reformatorum Deo Sacrum renovatum est anno 1654. per Mathiam Vay, loci pastorem; anno 1764, per Stephanum Nagy Szénásy Báthoriensem V. D. M. — Anno 1794. per Michaelem Bagdi V. D. M.“

A budetini várromok.

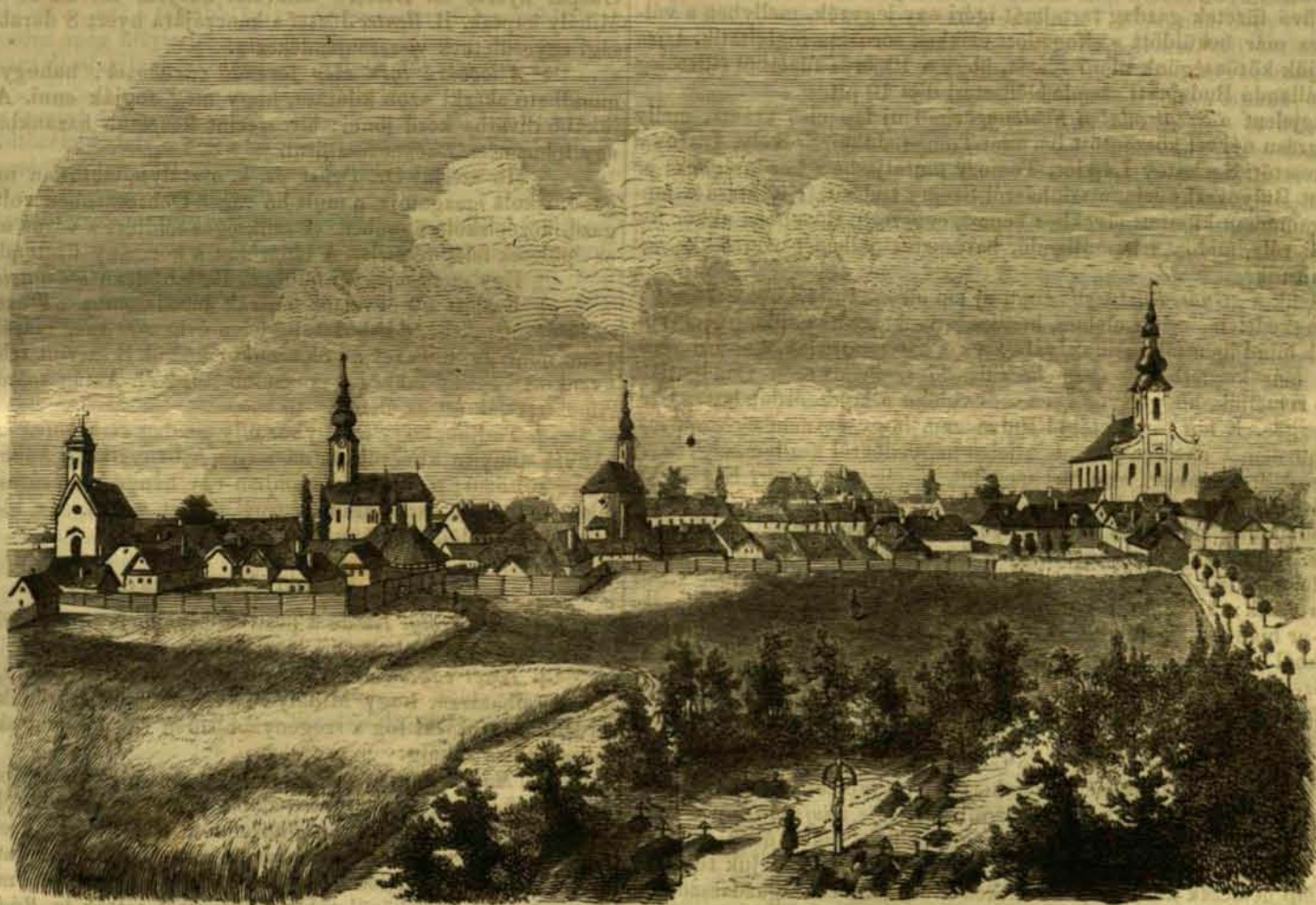
Egyébiránt Nyiregyháza városát gróf Károlyi Ferencz 1754-ik évben Békésmegyéből (Szarvasról, Csabáról) s Gömörből, és több felföldi megyék ágostai vallást követő tótajku népéből telepítette meg. — E város szorgalmas lakosainak iparkodása által olly sebesen haladt, hogy a megtelepülés 32-ik évében már a városok sorába emeltetett; — a telepítvény százados ünnepe a lakosság által 1854-ik évben tartatott meg. — A lakosság száma (a legutolsó hiteles statisztikai adatok szerint) 16,845 lelket számlál, ebből róm. kath. 2894, görög-kath. 1828, evangélikus 11,256, reformatus 621, zsidó 246. Kiterjedésére nézve 43,973 holdat teszen; — itt a külső telkeket *sállás*-földeknek szokták nevezni. — Eddig (sajátságos mód szerint) kötélaljakra voltak a földek felosztva s felmérve, — melly elnevezéssel a lakosok mai napiglan is élnek, s ezen elnevezés egy 30 öles kötélből veszi eredetét, melylyel a föld szélessége méretett, hosszát pedig a szekérkerék 15 szörös fordulása tette a kötélalját, — 21 illetén felmérés teszen jelenleg 10 holdat (1600 □ ölével számítván).

A város 1850. és 1853-ik évben nagy dicséretet érdemlő hasznos intézkedése által valami 400 hold területű vizállásos és dögvészveszes kigözülgésű tért leárkolás s lecsapolás által a város nyu-

T. A. által külön nemű válogatott fákkal beültetve. Ez idén már a sétatutak és azokon ülőhelyek készültek, terv szerint azon helyen pár év mulva nagyobb szerű mulatóhely fog diszlenni — lehet, hogy itt később fürdő is alakuland.

A *sóstói* fürdő $\frac{1}{2}$ órányira fekszik a város nyugat-északi részén, az épületek egy nagy erdőben vannak óriási tölgyfák árnyékában. Az épületek hosszában nagyszerű tó terül el, melly az egész környéket visszatükrözi. Gyönyörű látvány az egész táj — vendégekben sem szokott szükölködni a fürdő, ez idén vagy 6 lakószobával szaporított. Hízélgés nélkül mondhatni, hogy egyedül ez az egy fürdő magyar honunkban, melly olly nagy mennyiségű szikesvizet tartalmaz, (tavaly azon fürdői szikesviz — egy üvegben vizsgálatul Pestre küldetett — eredményéről még mit sem tudok), ott van a nagy szódagyár, egypár év előtt még nagyban főztek benne, de jelenleg pör alatt van, s az üzlet azért állított meg. Ezen víz (az orvosok bizonyosságai szerint) igen üdvös hatást gyakorol, főleg csúzos, köszvényes és kúteges bajokra nézve.

Nyiregyház városának neve újabb időkben is gyakorta szerepel hírlapjainkban s olvasóink előtt is ismeretes a város mind anyagi, mind szellemi gyarapulása s lakosainak előre törő, józan

Nyiregyháza.

gati és keleti oldalán egész egy édenre változtatott át. S azon leárkolt vizek egybeszakadása által azt a hasznót is nyerte, hogy egy két kerekű vizi-malmon (de csak gyengén) örölni is lehet, — különben csak száraz-malmok divatoznak, a millyen 23 van.

Az ugynevezett Ér-alatti rész (melly felől a város le van véve rajzunkon) csak később, azaz : 1853—54-ik évben hozatott rendbe (Ez, valamint Bujtos is, a legjobb kacsázó hely volt). — A keleti rész az ugynevezett Bujtos, melly 1850-ik évben szabadított meg a posványságtól — jelenleg a város disze, s ha szabad volna, már is a pesti városligethez hasonlitanók, mert az egyforma fő- és mellék-utak árnyékos gyönyörű sor nyárfákkal vannak körül ültetve. Ugyancsak ott van a városliget is, nagy szorgalommal s józálással

haladási szelleme, melly már annyiszor nyilatkozott meglepő áldozatokban, különösen összes művelődésünk első és legfőbb alapja, a nevelésügy körül. Hazafiúi érzelmeiknek is többször adák e város értelmes polgárai tanujeleit s még alig néhány hónapja, hogy a város azon nagyszerű adakozásáról emlékeztünk, melylyel nemzeti tudományos közintézetünk, a m. akademia pénzalapjának neveléséhez járult. — Az alakuló vasut hálózat még fontosabb vidéki központtá teendi Nyiregyházát s reá még mozgalmasabb élet, még szebb jövőndő vár. Adja az ég, hogy az egyszerű alföldi városból minél csinosabb, diszesebb magyar város emelkedjék, s lakosai jólétben és értelmességben példányul szolgálhassanak az egész vidék fejlődésének.

T. E.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— Humboldt Sándor világhírű munkájának I. füzeté is megjelent *Mikszits* Imre magyar fordítása szerint illy czim alatt : „Koszmosz a világ egyetemes

természeti leírása.“ Első füzet. Ára 40 kr. pp. Az egész mű körülbelül 30 füzetet teend. Előfizetési ára 16, bolti ára 20 ft. pp. Nem lesz talán felesleges emlitenünk, hogy Humboldt Sándor e munkája tiszteletdíjaképen stuttgarti német kiadójától Cottától 80,000 pftot kapott. Azonban ha van mű, melly

nemcsak illy tiszteletdíját, hanem az összes tudományos világ elismerését is megérdemli, bizonyosan Humboldt szóban forgó műve az. Ugyyszólván irodalmi végrendelete az egy férfinak, ki 80 tapasztalatú év folyama alatt gyűjtött roppant tudományos kincsei felett rendelkezik. A Kosmosznak már 4 angol fordítása létezik, továbbá 2 francia, melyek egyikét a szerző barátja, a híres csillagász Arago adta ki; azonkívül két olasz, melyek egyike Bonaparte Lucián, caninoi herceg pártfogása alatt jelent meg. Végre vannak a Kosmosznak svéd, dán, spanyol, portugál, 2 orosz, egy lengyel s uj-görög fordításai. Legfőbb ideje, hogy e művet végre magyar nyelven is olvashassuk, — s ohajtjuk, hogy a fordító, magas feladatáról megemlékezve, az eredetihez teljesen méltó alakban bocsássa azt közzé az illy művek kicsiny, de válogatott olvasói számára.

— Napjaink legnevezetesebb irodalmi terméke a *Csengery* által szerkesztett „Budapesti szemle“ I füzeté, melly mult héten jelent meg, a vállalat komolyságához méltó, csaknem meglepő csinos kiállítással, a minővel egy külföldi hasonnemű (Revue) vállalat sem mérközhetik vele. Tartalom és szerkesztői elrendezés legszebb reményekre jogosíthatják a tudományt méltányló magyar közönséget. Mi e remények teljesültét bizton hiszszük, s addig is közöljük a megjelent első füzet tartalmának jegyzékét. I. Hunyady János emlékezete *Szavától*. II. Legujabb utazások Afrikában *Hunfalvy* Jánostól. III. Nagy Fridrik Macaulay után *Székely* Józseftől. IV. Zord idő. Történeti regény *Kemény* Zsigmondtól. V. A nemzeti színház és drámai irodalmunk *Gyulai* Páltól. VI. Politikai szemle *Kemény* Zsigmondtól. VII. Irodalmi szemle több bel- s külföldi újabb munka felett, hol *Szalay* László nevével is találkozunk. A jövő füzetek gazdag tartalmát igéri egy jegyzék, mellyben a vállalat számára már beküldött s elfogadott czikkek sorozata foglaltatik. Ujra figyelmeztetjük közönségünk illető részét, hogy a 10 erős füzetből (illetőleg 3 kötetből) állandó Budapesti szemle előfizetési díja 10 pft.

+ Megjelent a *Szépirodalmi Közlöny* című új lap első száma, melly több jó hangzású névvel köszöntött be, mint Tompa, Jókai, Székely, Lisznai stb. A szerkesztőt, Szelestey Lászlót, Tomory mutatja be a közönségnek; az újdonságokat Bulyovszky írja, a színházról Szegfy tudósít. Kiállításra a lapnak, a programban kifejtett elvekhez képest, egyszerű. Bővebben akkor fog lehetni szólni róla, midőn a lap állandó, határozott jellemet von fel — mit őszintén ohajtunk.

+ Vettük a „*Győri Közlöny*“ című új lap első számát, következő rovatokkal: Kereskedelem, szépirodalom, kritika, versek, győri napló, győri színház, mellyek mind igen jól vannak választva s azt tanúsítják, hogy a szerkesztőséget már kezdetben is igen becsüendő szellemi erők támogatják. Ohajtjuk és reméljük, hogy Győr városa és vidéke e lapot érdemelt pártolásban részesítse. E lap történetéből tudva van, hogy az nem egészen mai születt, előbb német nyelven járt, de a jelen negyedévtől kezdve magyar. A „Raaber Geschäftsanzeiger“ nem birt megélni, — éljen a „Győri Közlöny“! Szívesen üdvözöljük új társunkat.

+ Irodalmunk nevezetes tüneménye, hogy egymásután keletkeznek szaklapjaink. E hó 2-án jelent meg a „*Kerti Gazdaság*“ című lap első száma, mellyben elmondatik, hogy kertészetünket illetőleg hiányoznak még: 1-ör jóra való kertészek; 2-or hazai viszonyainkhoz alkalmazott irodalmi szakmunkák; 3-or hiányzanak, részint pedig nem ismerjük azon biztos forrásokat, mellyekből kertészetünk beszerzését czélszerűen fedezhetnők. E hármast czélt megközelíteni tűzte czélul e lap. De e mellett a házi majorságot illető mindennemű tárgyokról fog közléseket hozni és mintegy közlőnye lesz az alakulóban levő kertészeti egyletnek. Ezek szerint első száma a többek közt, az alakuló kertészeti és baromfiterenyésztő társulatról hoz jelentést; leírja a magyar-óvári cs. k. gazdasági intézet fűvészkertjét: jegyzeteket hoz honi jeles kertjeinkről egy utazó tárczájából. Van végül *értesítője, miújsága?* és ez mind a kertészet és házi majorság köréből; legvégül pedig a piaci árak, közlekedési eszközök. Azért adjuk pedig elő mind ezeket, mivel föl akarjuk tüntetni, miszerint e lap nemcsak kertészek, de ezeken kívül gazdák és gazdasszonyok kezében is, sőt itt leginkább, a leghasznosabb olvasmányok egyike leend.

+ (*Vidéki naptár.*) Megjelent a *Sárkösi Naptár 1858. évre* Kalocsán. Szerkesztő *Gerlai*. Első évfolyam. A nép számára irt kis kalendárium sok hasznos ismeretet tartalmaz magában. Kiadja Malatin nyomdatulajdonos.

Egyházi és iskolai hírek.

+ A pesti ismétlődő iskolákban a beiratások e hó 4-én kezdődtek; 11-én leend pedig az első előadás. Azon kereskedőkre és kézműves-mesterekre, kik inasait, gyakornokaikat be nem küldik, a törvény szigorú büntetése vár; de akarjuk hinni, hogy ezt minél kevesebben fogják megérdemlenni.

— *Nagy-Körös*, oct. 2-án. E lapok szerkesztője, ha nem csalatkozom, hírekkel bővülő tárczájában, legörömebb azokat közli, mellyek a nevelés ügyének előmeneteléről tudósítják a magyar világot. S nekem örömmre szolgál, hogy e részben kedvét tölthetem. Mert városunk valóban néhány év óta sokat áldozott, áldozik e téren s naponként örömmel láthatja, hogy áldozata gyümölcsöket terem. Népiskoláiban annyira szaporodnak a tanulók, hogy azok számát évenként szaporitnia kell. Praeparandiáját a superintendentia magáénak ismerte el: pénzt ugyan még nem ad rá, de majd az is meglesz. S gymnasia az országban legjobb hirben állók egyike. E két utóbbi intézetnek igazgató-tanár *Warga* János tartotta, lelkére kötve az ifjúságnak a szorgalmat s jó magaviseletet s egyszersmind bemutatva *Borostyán* S. ujon elválasztott tanító-képezdei tanárt s gymnasiális rajztanítót, mint kihez a zsenge intézet sok szép reményt csatol. Többen a szülők s városiak közül részt vettek az ünnepélyen, mellyen a lelkes és buzgó h. superintendentus, *Báthory* Gábor

ur elnökölt. Az ifjak száma szaporodik. Az intézet legujabban gazdag adományozásban részesült. Szilassy György ur ugyanis most harmad ízben mintegy 1000 darabból álló könyvgyűjteményt adott át: mellynek legnagyobb része XVI. századtól tizenkilencedikig terjedő magyar irodalmi s tudományos könyvekből, s a magyar históriára tartozó kéziratokból áll. Ez utóbbiak közül 5 vastag kötet az adományozó édes atyjának, a nagy nevű septemvir és koronőrnek sajátkezű másolata. — Az igazgató *Warga* Jánostól, e fáradságtalan szorgalmu paedagogus és írótól két munka hagyta el a sajtót: *Latin-nyelvtan* gymnasiumok-, s *Oktatástan* a praeparandiák számára. — Ennyi hír után levelemet egy rozszabbul hangzóval zárom be; tegnapi viradólág ugyanis *Bónisné* asszony *Köröstől* nem messze, *Pusztaszentkirályon* fekvő tanyáján néhány rabló által — kik előbb cselédségét megköztözték — megátalmadtattak s miután ingóságaitól megfosztották, még meg is verték. Mint hallani, a tetteseknek nyomában vannak.

Ipar. gazdaság, kereskedelem.

+ *Székely-Keresztur*, sept. 16. (*Allatkiállítás.*) Az erdélyi gazdasági egylet által kihirdetett állatkiállítás, s a jutalmak kiosztása f. hó 15-én következő eredménnyel ment végbe: a 8 arany jutalmat nyerte báró *Henter* József kelemenielki kanczája; 4 aranyat: *Szegedi* István egy éves csikója, és *Varga* János nagy-galambfalvi földmives két ökre: 3 aranyat: *Deák* Ferencz demeterfalvi földmives két éves bikája; 1 aranyat: szentábrahámi *Szentiványi* Gyula két éves üszötinója. A fehér kos és juhokra kitűzött jutalmat ábrahámfalvi *Ugron* Gáspár nyerte el. Dicsérő oklevelet *Szegedi* István és nagy kedei *Fekete* Mihály kaptak. *B. Henter* József a kanczájára nyert 8 darab aranyat a gazdasági egyesületnek visszaajándékozta. (R. L.)

+ *A lovakra igen szép jövendő várakozik*, ha hogy szép jövendőnek mondható akárki azon kilátása, hogy meg fogják enni. A lóhusevés mindinkább divatba kezd jönni; hir szerint közelebb hazánkban *Lőcsén* fognak egy lóhusevészárszékot fölállítani.

△ *Hir szerint Dr. Pabst* cs. k. osztálytanácsos, a magyar-óvári cs. k. gazd. iskola igazgatója, a mult hó végén Debreczenben volt, egy ott állítandó gazd. középiskola ügyében. A szükséges földtért a város megígérte, valamint az épületek felépítését is. A tanárokat a kormány fizetendi.

△ Egy szepesmegyei faluban, *Betlenfalván* *műalmot* akarnak építeni. + *Ezelőtt 50 évvel* az osztrák birodalomba 84 ezer mázsa gyarmati *czukrot* hoztak be, e behozatal a jelen évig 900 ezer mázsára emelkedett, itt benn mintegy 300 ezer m. répacukor készül. E szerint tehát a birodalomban évenként 1 millió 200 ezer m. czukor fogy el. Aztán sokan mégis olly keserűnek tartják ezt az életet!

△ *Tudjuk*, hogy az egykor olly gazdag *verespatak-abrúdbányai* aranybányák annyira kimerültek, miszerint a bányász népkénytelen volt más vidékre költözni; sept. elején azonban egy bányász 8 fontos tiszta aranyt talált, melly 9100 darab aranypénznél többet ad ki. Ez időtől nagy ismét az öröm és sürgölődés e bányákban.

Jótekonyságok.

△ *Gr. Károlyi István* a pesti testgyakorló intézetnek 500 pftot adván, ez intézet alapítóinak sorába lépett.

+ *Ismét egy nemes szibü hölgy*, *Gróf Zichy Mária*, báró *Walterskirchenné* elhatározá, hogy *Mihályd* és *Sz. Jakab* helységekben élete fogytáig havonként 20 pftot fog a szegényebb sorsu volt jobbagyok közt kiosztani. Az Isten éltesse sokáig.

+ *Mayer Ferencs*, 82 éves aggastyán, Budavárában meghalálózván, 70,000 pftot hagyományozott alapítványul egy Budán létrehozandó árva házra. Ha minden dúsgazdag hazafui és emberbaráti szent kötelességeként végrendeletében így megemlékeznek egy jótekonny mint kivált nemzeti intézeteinkről, hova fejlődhetett volna eddig már nemzeti miveltésünk!

△ *Főuraink* közül többen 135 pftot tettek le *Ráday* Gedeon gróf, a nemzeti színház igazgatója kezébe a hosszabb betegségekben szenvedő *Szentpétery*-nk segélyezésére. Örömmel említhük fel ez áldozatot, melly tanúsítja, hogy magyar főuraink nemzetünk harcosairól, nemzetiségünk dicsőségéről nem féledkeztek meg. A nemzeti színház tagjai pedig egy tüzeset alkalmával szerencsétlenül összetört és égett pályatársuk, *Udvarhelyi Sándor* gyógyítási költségének fedezésére 96 pftot adtak össze. Dicsérettel kell itt felemlitenünk, hogy nemzeti színházunk derék tagjainak ez már nem legelső hasonló nemes tette.

Mi újság?

— *Három százados iskolai ünnep*, Sopron, oct. 3. Tisztelt szerkesztő ur! Tegnapelőtt emlékezetes örömnappunk volt. A soproni ág. hitv. főtanoda három százados lételének emlékünnepepét ülte meg. Az ünnepélyt a templomban főt. *Wohlmut* Lipót superintendentusi administrator ur nyitotta meg előtárimával. Ezután *Pálffy* József tanár és lelkész szónokolt magyarul. *Wagner* lelkész pedig németül. Az ünnep ezután a főtanodai nagyteremben folytatott, hol *Király* József igazgató latin, *Domanovszki* Endre rendes tanár magyar és *Schranz* János rendkiv. tanár német szónoklatokkal léptek fel. Az ünnepély ritkasága és a beszédek tartalma egyesülten olly hatást idéztek elő, miszerint az emlékek által lelkesedésbe jött iskola-pártolók kebelében azon óhajítás keletkezett a három százados ünnepélyt az utódok előtt az által tenni emlékeztetéssé, hogy egy olly tőke gyűjtessék, mellynek kamatjaiból a főtanoda legérezhetőbb szükségei fedeztessenek. Ha a lelkesedés nem volt pusztán pillanatnyi, ugy a három százados ünnepélyt a soproni főtanoda virágzására nézve új korszakot megnyitó nappal kell tekinteni. Midőn a dunántúli

ág. hitv. egyházkerület a soproni gymnásiumot a m. kormány tantervének értelmében szervezte, szép áldozatot tett le ugyan a muzsák templomának oltárára: de az intézetben van még elég, minek ápolása nélkül az teljes virágzásnak nem indulhat. Ha azonban a dunántúli evang. urak lelkesedése tettekben is fog nyilatkozni, úgy a jövő fölötti aggodalmak elenyésznek. Az ünnepélyen mondott beszédek fölött itélni fog a közönség, ha azok nyomtatásban megjelennek. Noha az ünnepély már ritkaságánál és a felidézett emlékeknek fogva fölötté szép volt, még sem lehet elhallgatni azon hibát, hogy a szép számú hallgatókról a főtanodái teremben hely tekintetében jól gondoskodva nem volt, minek következtében sokan bosszúsággal kénytelenek voltak eltávolítani oly helyről, hol szellemi élvezetben ohajtottak részesülni. Ha a terem a közönség számára képest kicsinynek mutatkozott, az ünnepély megtartását más tágasabb helyre kellett volna áttenni s így elkerülni azon kellemetlenséget sőt botrányt, hogy a Zalából, Vasból feljött vendég a hely szűke miatt az ünnepély egy részében nem részesülhetett.

+ *Buda* községtanácsa a bécsi hitelintézettel 1 millió 500 ezer pengő ftig kölcsönüzletet kívánt kötni; de a hitelintézet oly feltételekkel állt elő, melyeket megállnia teljes lehetetlenség volt. Egy bécsi nagykereskedőházzal lépett tehát alkuba, mely tetemesen kedvezőbb feltételek mellett ajánlá fel szolgáltatását.

— Fel vagyunk szólítva a következő helyreigazítás közlésére: „A pozsonyi német újságban hibásan közöltetett azok közt, kik a cholera-betegek körül tanusított feláldozásukért a m. kormánytól dícsérő-oklevelet nyertek, Urbanekné asszonyság mint *kulesárné*, miután ő a hasonló nevű pozsonyi kanonok meghalt bányatiszt testvéreinek özvegye s így sógorneje.“

△ Hogy Debreczenben állandó vagy ideiglenes színház épülend-e? még most nincs eldöntve, azt a felsőbb helyre felterjesztett folyamodás fogja elhatározni; valamint még helyisége sincs kijelölve. Állandó színház építésére társulatot akarnak alakítani 50,000 ftnyi építési tőkét, 100 ftos részvényekre.

△ *Hallomás* szerint a debreczeni ref. főiskolában is a fekete *attila* a diákság kötelezett öltözékévé lett, a jelen iskolai év kezdetétől fogva. (M. P.)

+ A Szerémségben minden mézesmázos remények egyszerre keserűre változtak át, mert a méztermés roszul fizet.

+ *Páparól* írják, hogy ott egy fekete elefántot mutogattak s a második helyü néző-állvány úgy megtelt, hogy leszakadt és egy leány cselédet agyonzuzott. Ebből azt az üdvösséges tanulságot merítette egy tudósító, hogy nem kell úgy oda tódulni, hol elefántot, medvét, majmot, tigrist stb. efféle furcsaságot mutogatnak. Ne féljen senki, elég olyat láthat ott is a hol nem gyanítja. Igaza lehet a tudósító urnak.

△ Weimárban egy *zenefőiskolát*, tulajdonkép akademiát szándékoznak létesíteni *Liszt Ferencz* hazánkfia vezetésé alatt.

+ A dunagőhajótársasággal most egyszerre 3 társaság készül versenyre szállni, két francia és egy bajor. Mi ohajtjuk, hogy mind az öt fél t. i. a négy gőzhajótársulat és *mi is* nyerjünk.

— (*Egy árva fia nevelésbe fogadtatik.*) A szerkesztőségünkhöz beküldött következő becses sorokat ajánljuk az illetők figyelmébe:

„Egy világravaló árva fia, 6—8 éves korig bezárólag, az alulírtnál elfogadtatik 16 éves korig való rendes gondoskodás és a fiuban rejlő tehetséghez illő neveltetésre (*ingyen*). A fia lehet német vagy tót nyelvű, azonban a magyar ajku előnyvel bírad. — Azok, kiket e tárgy érdekel — az e tekintetben teendő — jelentéseiket bérmentesen, a törvényes származás igazolása okaért községi bizonyítvánnyal ellátva october végeig küldjék meg alulírotthoz. *Ferenczy Pál*, a kecskeméti ev. iskolajárás jegyzője Czeglédén (Pestmegyében).

— *A Pesti Napló legújabb kirohanása.* — A P. Napló időszakonként meg megújítja a képes vállalatok, a népszerű vállalatok, az előfizetőkkel bíró vállalatok ellen intézett lármás támadásait — *quaerens quem devoret*, magyarul: keresve, a kit felfaljon. Sokszor mondhatnók neki *Czakó Táray Bélájával*:

„Ne marj, ne marj oly fogakkal, miket ezredév büne sem érdemel!“

De ő azt hiszi, okosabb dolgot ennél nem cselekedhetik. Boldog ember! E mesterségét a Napló már valódi rendszerrel űzi. Ugy látszik, mintha a régi debreczeni építésmód formájára, a P. Napló kapuja alatt külön lyuk volna kivágva, melyből valahányszor egy jobb husban levő vállalat arra ballag, egy e célra rendelt, felizgatott érzékű quidam a buvólyukon tüstént előrohan s oly fogakkal, minőkről Táray Béla sem tartaná érdemesnek szólani, neki esik az ártatlan lábikráknak. Senki ne lásson a tény e leplezetlen előadásában trivialitást. A P. N. körében több tiszteletre s jobb sorsra méltó embert ismerünk, de ama buvólyukat, úgy látszik, *János szerkesztő* kizárólag önmagának reserválta. Még legfeljebb *Jean Piccolo férne* ki rajta.

A Vasárnapi Ujság már több ízben részesült illy szerencsében, mi, mint olvasóink tudják, a P. Naplóra nézve rendszeresen szomoruan végződött. Mult szerdán történt egy újabb kirohanás, ezuttal erősebben mint valaha. Természetes; — a több ízben vallott kudarcokat meg kelle bosszulni s erre jó alkalom látszott kínálkozni.

Röviden összefoglaljuk a P. N. vádjait. Vádolja pedig a Vasárnapi Ujságot *lelkiismeretlenséggel*, s azzal, hogy *előfizetőkkel dicsekszik*.

Miért vagyunk lelkiismeretlenek? Azért, mert a V. U. mult számában *Kemény Jánosról* egy incomplet életrajtot közlöttünk, mert nem mondtunk el e fejedelem dolgairól mindent (a mit nem is akarhattunk, mert akkor a P. N. pótló észrevételeit is ki kellene egészíteniünk), s mert némely adatot nem mondtunk el egész történeti hűséggel (a minek kiigazítása különben is beko-

vetezett volna). Lelkiismeretlenek vagyunk továbbá azért, mert egy rajzunk a mult számban, nem felelt meg mindenben a szöveg leírásának s az általunk is ohajtott természetűségnek; — s úgy van; egynémely jógyekezetű rajzolóknak még gyakran fog kelleni a sikra kiállanunk, míg a művészet ezen ágánál is oly tökélynek örvendhetnénk, minőt méltán ohajthatni. De nem is véljük magunkat ez uttal. Egyszerűen följegyezzük a vád ezen alapjait, melyeknél fogva kigyót, békát kiált reánk a P. Napló, mintha legalább is a haza és nemzet jövődjé forogna kockán. Pedig mindössze is a kínálkozó gyenge alkalom az egész, melyet a P. N. megragadott, hogy bosszút álljon, és — fontoskodhassék.

Nevezetesebb, legalább jellemzőbb másik vádja: hogy előfizetőkkel dicsekszik. Nem emlékszünk illy esetre, legalább olyanra nem, hol ezt sértő módon gyakoroltuk volna. Megemlítjük a számot, valahányszor szükség van reá, mint p. o. minap a hírlapbélyeg behozatala esetére tett számításunkban. Egyébiránt nem látjuk át, miért csináljunk belőle titkot, s nem tehetünk róla, ha a tény pusztá megemlése is sértőleg hat némely collegára. Örvendünk a részvételnek, de nem dicsekszünk vele. Sőt azt igen is fejtegettük, hogy lapunk olvasóinak nagyobb száma nem is annyira a szerkesztőség, nem is annyira a kiadó, mint inkább a *magyar közönség saját érdeme*, mely által életrealóságának, mivelődési határozott hajlamának maradandó emléket állított. De még ennél is többet voltunk bátrak megjegyezni, azt t. i. hogy e szám aránylag még igen csekély, hogy a legnagyobb aránytalanság, midőn 8 millió magyar között a legolvasottabb lapnak csak annyi ezerre megy olvasói száma, mint minővel lapunk bir. Ez s több ehhez hasonló volt több ízben megírva a V. Ujságban s ezt állítjuk ma is, a P. N. engedelmével vagy a nélkül. — A P. N. tehát minden alap nélkül rágalmozott minket. S úgy látszik, hogy épen ezen tulajdonsága a V. Ujságnak, hogy t. i. nagyobb közönséggel bir, képezi a legnagyobb *lapis offensionist*. Mi őszintén sajnáljuk, de valóban nem vagyunk okai, hogy a P. N. a jelen szerkesztés mellett nem bir magának közönséget teremteni, mert mi az olyan lapnak, minő a P. N. akarna lenni, szükségét is jobban belátjuk bárkinél. — A dicsekvési vádat tehát visszautasítjuk s e részben olvasóink bizonyágtételére hivatkozunk. De arra még is kíváncsiak volnánk, mit csinálna a P. Napló azon esetben, ha a miénkhez hasonló számú közönségre vergődhetnék bárkinek érdeménél fogva is, — mennyire fúná fel magát akkor az, ki most is alig fér bőrébe a közmondássá vált „*fesznek és pöffnek* miatta?“ Az ég irgalmazzon mi nekünk!

Végre egy kis kérést. A P. N., ha szükségesnek látja, lépjen fel komolyan és férfiasan, támadja meg, ha kell, ha veszélyesnek látja; a Vasárnapi Ujság *irányát, szellemét, képességét*; emelkedjék fel már egyszer magasabb, akár tudományos, akár hazafiai szempontra. Az elének dobott keztyűt fel fogjuk emelni. De hagyjunk fel valahára ama kicsinyszerű akadémikusokkal, mely bizony nem válik becsületére s olvasóit még jobban elriasztja. Ne vadászsa az egyes historiai adatokat, a nyelvtani vagy nyomtatási hibákat, egyes rajz hiányait stb. — hanem szóljon az *egészről*. Ez lesz hozzá méltó s nekünk is több kedvünk lesz hozzá szólani. Az embert egészben kell felfogni s nem kabátja gombjairól, mely véletlenül leszakadt, hozni ítéletet. Legyen, ha kell, nyílt ellenség, de az olly irodalmi zsandárkodás szerepében ne találjon egy komoly nagy laphoz méltó feladatot. Most ő nála „*az is baj, ha van, az is baj ha nincs — puska*“ — mint ezt Bolond Miska az ő naptárában szemmel láthatólag megmagyarázza.

Videki hírek.

Vértesalja, sept. 5. (*A falusi ifjuság elhanyagoltsága. Erélyes szolgabírói rendelet. Disznóvész.*) Más tisztességes helyeken ilyenkor már a nyári iskolai vizsgálatok, a szokott tudományokból, annak rendje és módja szerint, a szülőknek nagy öröme, s az apró nemzedék lelki épületére, szépségesen befejeztettek. — Nálunk kevés község van olyan, mely efféle áldásokkal dicsekedhetnék. — Nálunk leginkább csak a libapásztorságból, az ökrészethől, a krumpli és kukoriczalopás, s egyéb ehhez hasonló mákvirágos mesterségekben tétetik közvizaga, és pedig rendszeren a falu csőszének karikás ostora által. A gyermekek tudománya itt, ilyen nyári időben csupa kamaszkodásból áll. — Sok községben nem lehet itt még látni rendszeres életet, iskolai irányt, nemes vágyak fölébredését, — hanem, mintha épen a Druidák berkeiben élénk, — élünk összevissza, minden rend, minden szabálya nélkül a közműveltség, a civilizáció kívánalmának.

A szülők hanyagok; a községek előjárói detto. Valami szokatlan közönyösség borítja el ez embereket, s úgy látszik azzal törődnek legkevésbé, mi föltétlen szükségét tenné az emberi élet boldogságának. — Nem lehet megmérni a veszteséget, hogy csak egy nyáron át is, mennyit romlik, kint a pusztán, szilaj körülmények között, mind erkölcsi, mind értelmi tekintetben, a jámbor falusi gyermek! A tanító mit télen át javít rajta, az nyáron át rendszeren lehámlik róla, s így csaknem minden évben újra kell kezdeni a munkát. . . Szomorú dolog ez, — pedig kevés kivétellel, mi nálunk ilyen kajsza módon áll e tekintetben a világ.

Ugy látszik, hogy észre is vette ezt a bicskei cs. kir. szolgabírói hivatal, miután a napokban egy körmönfont rendeletet küldött szét a községekben mind a hétköz-, mind a vasárnapi iskolák szorgalmazására. — E rendeletben a hanyag, lelkiismeretlen előjáróknak büntetés, — a gondos, szorgalmas előjáróknak pedig, — illő jutalom ígértetik.

A disznóvész még folytonosan uralg vidékünkön. Bizony, . . bizony! . . jöni látjuk azt a rettenetes időt, a midőn nem fogunk bővölködni a töltött káposztának bűvös-bájos, lelket és testet domborító, szalonna darabokkal fölékesített aranyos élvü ételében.

Tetétlen (Pest), sept. 12. (*Olvasási előkészületek a jövő télre. Tűz a szorváti pusztán.*) T. szerkesztő ur! Örömmel veszem kezembe levelezői tolla-

Donpierre.

mat, jó hírt mondok. E községben még eddig igen gyéren gyakoroltatott különösen a nép között a jó népszerű könyvek olvasása, — a helyett a hosszú téli esteken át jó meleg kemence mellett, kurtaszáru debreczeni pipából füstöt eregetve szolták a világot! de már ezután lesz mivel tölteni az időt; ugyanis: nem rég elhatározottat, hogy a község előljárói hordatnak újságot: u. m. egy politikai napi lapot, egy Vasárnapi Ujságot; a folyó iratok közül a M. nép könyvét, Prot. Népkönyvtárt, Vasárnapi könyvtárt; — ezen lapok és folyóiratok, okos felosztás s barátságos egyetértés mellett a nép közt ki fognak osztatni, kik egyenként csak öt váltó garast fizetnek havonként; kezdetnek így is jó; nem nyújtóznak, csak addig, meddig a takaré ér. Megemlítendő még a helybeli uradalmi tisztség, kik számos folyóiratokat, heti és napi lapokat hordatnak. — Van itt egy 400 pftos alapítvány t. F. K. uré, mellyet a nemes emberbarát olly czéltól tett le az egyház pénztárába ezelőtt néhány évvel, hogy kamatjából évenként könyvek vásároltatván, az iskolában legjobban számolni tudó gyermekeknek adassanak jutalmul. — Végül egy tűz esetről kell tudósitanom. A szováti pusztán J. J. ur tanya-beli földjén egy földész tüzet akarván rakni, a gyufáról lepattant kén az ott levő asztalra kapott, s villám gyorsan elterjedt; különös, hogy az épen mellette még lábán levő 4 köblös zabvetést el nem hamvasztá, pedig alatta keresztül futott, és mindenféle füvet összeperzselt, — tul rajta buza és zabkeresztek voltak, s ezekből hamvasztott el vagy 75 keresztet. — Folytonos hőség uralkodik, hónapok óta nem volt esőnk, sarjut kaszálni nem lehetett, aggódva nézünk a tél elé.

Somorja (Csallóköz), sept. 12. (A város ismertetése, szerencsétlen eset.) Komárom után, melly Csallóköz fővárosa, első hely Somorja (Sancta Maria); emelt száraz téren, a Dunától $\frac{1}{2}$, Pozsonytól három órányira fekvő mezőváros. Népeisége kisebb, mint 1782-ben volt, melly időben Korabinszky János lakosai számát 2680 lélekre teszi; jelenleg 2305 lelket számlál. E város hajdan kitünő kiváltságokkal bírt, mellyeket III. András királytól nyert, ki 1298-ban Marcza magyar praedium birtokába helyezi; vannak okmányai Robert Károlytól, nagy Lajostól; Erzébettől ajándokban kapta Barlabás-földet. 1394-ben Zsigmond királytól királyi várossá emeltették, tőle „Prae-

dium Pomlét“ nyervén. Ezen király hajdani lakhelyét, hol vadászati kirándulásai után tartózkodott, minden gyermek meg tudja mutatni. — I. Mátyás, II. Ulászló, II. Miksa kiváltságait megerősítették. Bocskay embereitől e város sokat szenvedett. Itt volt Magyarországon egyetlen kolostora a pauláni minimusok rendének, mellyet Paulai sz. Ferencz alapított, és IV. Sixtus pápa megerősített. — E néhai kolostorban van jelenleg a plébánia, két osztályu elemi iskola, kiseddóvoda, a cs. kir. szolgabírói s adóhivatal. — E házból jöttem épen ki, midőn egy elhalaványult arczu ember megáll előttem lovával, s nagy ijedten azt mondja: „siessék Nagy-Szarvára, mert a grófné, Batthyányi Antonia, boldogult Batthyányi József neje, született Tarnóczy A. Pestről hozott cséplőgépet elkapatván, nagy szerencsétlenség érte. Én semmit sem időztem, elsiettem az említett helyre, s a grófnét halálközelmek, iszonyu jajgatások közt találtam, többektől körülvértve, kik csak hamar elbeszélék, hogy a grófné a cséplőgépet megnéznén, midőn a gép mellett haladni akarna, krinolin szoknyáját a gépen függő drót megkapván, a krinolinban levő vas által visszatartatlanul a gép alá rántatott, s egyik lába tökéletesen eltörvén, a másik megszagattatott. — Felgyógyulása, az orvosok állítása szerint, előhaladt korá miatt, nagyon kétséges. J. A.

Régiségek.

12. Egyik vallás-cikkök az volt: hogy a férfi utód nélkül meg ne haljon. Ha nem volt maradéka, örökbe fogadott.
13. Görögországban: a spártai ifju 20 éves koráig hust nem ehetett. Ma azon kezd.
14. Spártában nem volt szabad, hogy idegen, szabadságlevél mellett vagy anélkül is a városban és tartományban egy évnél tovább mulasson.
15. Ha valaki másnak hibáját — mellynek nyilvános tanuja volt — följelentés nélkül hagyta, az a bűnössele egyarányu büntetésben részesült.
16. A kinek jelleme nem volt szeplőtelen, az a község ügyeiben, szózatolás által nem vehetett részt: akaratját egy tiszta jelleműre kellett bizni, a ki helyette szavazott.

Színházi napló.

Péntek, oct. 2-án. „Stuart Mária“, szomorujáték 5 felv. Irta Schiller; fordította Kelményi László.

Szombat, oct. 3-án. „Portici néma“, opera 5 felv. Irta Scribe, zenéjét Auber. Fordította Szilágyi Pál.

Vasárnap, oct. 4-én. Császár Ó Felsege névünnepe a nézőhely teljes kivilágításával „Kunok.“ Ered. op. 4 felv. Irta Kirchlechner, zenéjét Császár.

Hétfő, oct. 5-én. Ifj. Lendvai Márton javára „Hamlet“, dráma 5 felv. Irta Shakespeare, fordította Vajda Péter.

Kedd, oct. 6-án. „Alvajáró“, opera 3 felv. Irta Romani, zenéjét Bellini, fordította Deáki Fülöp Sámuel.

Szerda, oct. 7-én. „Gauthier Margit.“ Dráma 5 felv. Ifj. Dumas Sándor regénye után francziából szab. ford. Bulgyovszkyné. Priell Korn. assz. fölépte.

Csütörtök, oct. 8-án. „Portici néma.“ Opera 5 felv. Irta Scribe. Zenéjét Auber, fordította Szilágyi Pál.

Szerkesztői mondanivaló.

1437. Paduaba Sz. — J. könyvkötő-segédnek. Sorai igen kellemesen hatottak ránk kiadóhivatalunk szivesörömet teljesítendi ohajtásait. Megengedi ön, hogy egy helyet idézhessünk leveléből:

„Mi vándor-mesterlegények — írja ön többi között — nem tehetünk arról, hogy a hazai magyar lapok olvashatása iránt forrón égő vágyunkat illy rendetlennek látszó módon vagyunk kénytelenek csillapítani. Utazgatván s több helyen igen rövid ideig tartózkodva, megrendelendő lapjainkat nem tudjuk hova küldetni, s ez az oka, hogy többen, bár izelve e jó irányu testvérlapok udvosztó hatását, ezen honunk s nemzetünk haladásáról — mellyért nekünk egyszerű embereknek is keblünk emelkedik — a kor eseményeiről s világ forgásáról szives részvétellel s híven beszélő házi barátot nem lelünk módot mulattató társalkodónkká s irányadó oktatónká tenni. De hiszen nekünk is szólt a hajdankori görög bölcs, midőn azt mondta: „Jobb későn, mint soha.“ Kérem annalfogva a lapoknak a megjelölt helyre küldetését“ stb.

Valóban követésre s elismerésre méltó dolgokat tartalmazó sorok. S Istennek hála! nem állnak többé elszigetelten. Többször volt már alkalmunk, annak örvendetes jeleit látni, hogy a magyar ember nemcsak itthon szeret, tud és akar magyar ember lenni, hanem ezen vágyait minden rangu és rendű hazánkba kiolthatatlanul átviszi a baza határain túl is. A hazai ügyek iránti részvét és érdekltség végre annyira összeforrnak lelkünkkel, hogy ezek nélkül ma már alig képzelhetni magyart, legalább nem olyat, ki némi műveltségi igényeket táplál. Hazai lapjaink mindig nagyobb számban keresik fel külföldön időző hazánkfiakat, s e részben különös szerencsének örvend Vasárnapi Ujságunk és testvérlapja, mint mellyek kiválólag hazai ügyeink ismertetését s napi életünk fejleményeinek előadását tűzték czéljokul. Mi örömmel jegyezzük fel e tényeket is, mert nagy megnyugvást és nyereséget látunk abban, midőn tapasztaljuk, hogy a távolban tartózkodó testvéreink nemcsak értelmiségök fejlesztésén, tapasztalataik gyűjtésén munkálnak szorgalmasan, hanem a családias viszonyt és a szív erzelmeit is híven megőrzik számunkra. Régebben ez, fájdalom, nem volt mindig így; sokszor kelle tapasztalunk, hogy külföldről hazatérő fiaink a nyelvvel együtt érzelmeikben is egészen eltávolozának tőlünk, s a mellett még az itthon forrongó eszmék színvonaláról is vagy lemaradtak, vagy magasan tulszárnyalák azokat, — s mindkét esetben — legalább hosszú időre — továbbra is valóban idegenek maradtak. Saját érdekében is kérjük az illetőket, ne feledkezzenek meg e részbeni tartozásaikról, s fogadják távolban levő rokonaink ez alkalommal is szives üdvözlötünket.

1438. Földeskra M. F. — A kívánt czikkkel nem szolgálhatunk; nagy ritkaság a mai világban. Ha akadna mégis, lesz gondunk rá.

1439. Rimaszombatra D. Sz. A vigjáték annak idejében beadott a n. színházi bíráló választmányának, s ott, mint halljuk, nem részesült kedvező fogadtatásban. Kívánja ön továbbra is annak visszaküldetését?

1440 A Mezőssy Laszlohoz irt költeményt tessék az illető poetának Tolcsvára küldeni s magán levelben elmondani: hogy

„Laczi bácsi ne sajnáljon Világhírű pinczejéből, Arany nedvű csöppjeiből, Barátságából vagy jó áron Juttatni már másoknak is, Főkép a szomjú költőnek is, Kinek lantja jobban szólna, Ha stb. stb.“ Mi nem vállalhatjuk el a speditiót.

1441. Tisza-Roffra É. V. — Az ígért rajzot kérjük.

1442. Kis-Marjara K. J. — Legjobb akarunk mellett sem nyithatunk nagyobb tért egyházügyek feletti vitáknak, egyebeket is gondosan kell kerülünk.

1443. Szarvasról Rozám János, tapasztalt földmivelő, a luczernások feletti pályázatot berekesztőleg azon ajánlatot teszi, hogy „a nagyobb gazdák írják le földjük állását s minőségét“ s akkor ő megmondja, mellyikbe lehet jó sikerrel luczernát termeszteni, a nélkül hogy a vetőmagot Párisból kellene hozatni. Ajánljuk az illetők figyelmébe.

1444. Deesre P. F. A rajz csakugyan elkészült. Visszaküldését elintézzendjük.

1445. Pasztora P. V. Ohajtva várjuk a jeles czikk számára megnyilando tért. Biz-zék ön velünk együtt az időben.

1446. O. P. Q. — A késedelem oka egyedül az, hogy e lapok szerkesztője közelebb néhány heti szabadságot használván, a fővárostól távol volt. Most a dolog el van intézve.

1447. M. Vasarhelyre. K. P. — A cigány nyelv körül tett tapasztalatait, dolgozatait szivesen vesszük s ha talán lapjaink terjedelme nem bírná is meg azokat, gondoskodni fogunk arról, hogy nyelvtudásaink figyelmét el ne kerülje. Kérjük azok felküldését.

1448. Györre Gy. I. — Csapán „tárgyhalmoz“, semmi egyéb.

1449. Sarbogardra V. J. — Igen méltányos kérdés öntől, mit különben már mások is intéztek hozánk, hogy miért nem közöljük már legérdemesebb hazánkfiaink egyikének, b. Sina Simónnak arcképét? Válaszunk az, hogy a nemes báró szerénysége nem engedé mindekkorig annak birtokába jutnunk s egy régi hűtlen rajz után készült rozsz műben, minőt nem régiben két lap is közölt, nem akartuk e férfiu arcképét bemutatni. Most végre birjuk a Barabas által rajzolt, rég ohajtott képet s néhány hét múlva közze is teendjük.

HETI NAPTÁR.

Ho- és hetinap	Katholik. és Protest. naptar	Gör.-orosz naptar	Nap-		Izraelit. naptar	Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
			ó. p.	6. p.	Tischri	6. p.	6. p.
11 Vasár.	D 19 Philom.	D 18 Kal.	29 F 18 Cz.	6 14 5 20	23 Törv.	11 55 3 2	
12 Hétfő	Miksa pusp.	Miksa	30 Gergely	6 16 5 19	24 (6róm)	* * 3 27	
13 Kedd	Kálmán Ed.	Ódón	1 October	6 17 5 17 25		1 8 3 46	
14 Szerda	Kallszt pús.	Kallszt	2 Cyprián	6 18 5 15 26	Absal.	2 23 4 2	
15 Csütört	Teréz szüz.	Teréz	3 Areop. D.	6 19 5 13 27		3 34 4 16	
16 Péntek	Gál apát	Gál. Flor.	4 Hieroth.	6 20 5 11 28	Abias	4 43 4 30	
17 Szomb.	Hedvig özv.	Heron.	5 Karithina	6 21 5 9	29 S. Ber.	5 50 4 43	

Holdnegyed: ● Ujhöld 17-kén 10 óra 55 perczkor este.

TARTALOM.

Ranolder N. János (arckép). — Szépe róna... Szász Károly. — Egy régi jó magyar város az alföldön (folyt.) Györy Vilmos. — A biztosításról (folyt.) Székely József. — Budetini varromok (képpel). Vágvolgyi. — Nyiregyháza (képpel). — Tárház: Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság. Jótékonyaságok. Mi újság? A Pesti Napló legújabb kirohanása. Vidéki hírek. Régiségek. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Heti naptár.

Ma számunkhoz van csatolva Jókai Mór „Száz új novella“ czimű vállalatának programja.